

Leiden, 30 januari 2018

Betreft: inbreng naar aanleiding publiekspresentatie ‘Kagerzoom – levend landschap’

Beste Bart,

In reactie op je uitnodiging op 23 januari om reacties te delen, sturen we je hierbij graag onze gezamenlijke inbreng – namens Wijkvereniging Merenwijk, Vogelwerkgroep Teylingen, Vogelgroep Merenwijk, de Stichting Broek- en Simontjespolder en een aantal ‘losse’ participatiedeelnemers met diverse expertises.

Voorafgaand aan de bijeenkomst hebben we gezamenlijk nogmaals een ronde door Kagerzoom gemaakt en ieders instemming, zorgen en suggesties uitgebreid doorgesproken. Bijgaand document is de consensus die we onderling hebben bereikt.

Positief, met zorgpunten

Op hoofdlijnen is het plan door onze groep positief ontvangen. We zijn blij met het uitgangspunt om het huidige karakter van het gebied te behouden en versterken. We zijn blij met de versterking van de relatie met het boerenbedrijf en de kinderboerderij, als beheerders van het gebied. In deze vorm is Kagerzoom in onze ogen een mooie aanvulling op het regionale recreatieve netwerk. We kijken met waardering terug op de vele mogelijkheden die ons zijn geboden om onze inbreng te kunnen leveren en op de wijze waarop die door het projectteam is meegenomen. Tegelijkertijd leven er bij ons nog diverse zorgpunten waar het gaat om inrichtingsdetails en vooral ook beheer. Wat ons betreft zijn die zodanig dat ze bepalend zijn voor het eindresultaat en het uiteindelijke welslagen van het hele project.

Balans tussen versterking recreatie en natuur

In het projectplan voor ontwikkeling van een gebiedsvisie voor Kagerzoom wordt gesproken van een kwaliteitsimpuls door versterking van recreatie en natuur. Voor ons blijft een voortdurend aandachtspunt of het zwaartepunt van de plannen niet teveel komt te liggen bij versterking van recreatie. Met de veelheid aan suggesties in de concept-visie horen we van velen een beduchtheid voor over-inrichting van het gebied. De presentatie op 23 januari nam die zorg niet weg.

Draagvlak in de wijk

De presentatie aan de wijk op 23 januari heeft ook onze inschatting over de reacties vanuit de wijk bevestigd. Deze hebben we meegenomen bij het destilleren van onze belangrijkste aandachtspunten.

Beheer

Gedurende het traject hebben we voortdurend gehamerd op het belang van beheer. We stellen vast dat de invulling van het beheerplan cruciaal is voor het eindresultaat. Juist ook voor het beheer is door de provincie geld beschikbaar gesteld. Als dit beheerplan inhoudelijk en financieel niet voldoende gedetailleerd kan worden ingevuld voorafgaand aan besluitvorming over dit richtinggevend plan, zou dit consequenties moeten hebben voor de inrichtingskeuzes.

Om afbreukrisico's in de uitvoering te verkleinen, stellen wij voor om een aantal van de voorgestelde inrichtingsmaatregelen veel minder ingrijpend in het plan op te nemen. Daarmee blijft er veel meer reserve over voor het nodige beheer voor de komende 15 jaar. Als hier onvoldoende fondsen voor beschikbaar zijn, leert onze ervaring dat het beheer grote kans maakt snel weer in het slop te raken. Juist daarom vinden wij het van groot belang Theo Warmerdam, de kinderboerderij en molenaar Ben Hoogduin nadrukkelijk te betrekken bij het beheer van Kagerzoom. Mobiliseren van wijkbewoners voor beheertaken (landschapsonderhoud, educatie en monitoring) is belangrijk en leuk, maar kan niet zonder professionele begeleiding.

Onze belangrijkste aandachtspunten zijn:

1. Dijk tussen wijk en Kagerzoom

In het op 22 november gepresenteerde conceptplan was sprake van verlaging van (een deel van) de dijk tussen de Merenwijk en Kagerzoom. In de wijk leeft een sterke wens om deze dijk in de huidige vorm te behouden.

Of het nu een 'echte' is of niet, de dijk wordt alom gewaardeerd als karakteristiek landschapselement, als fraaie natuurlijke grens tussen wijk en recreatiegebied. In het 'saaie' vlakke polderlandschap biedt hij de bezoekers van Kagerzoom zowel visueel als fysiek reliëf. De dijk onttrekt auto's en huizen vanuit Kagerzoom visueel net iets meer aan het zicht en draagt daarmee bij aan de beleving van 'even weg in de natuur'. In toenemende mate verblijven vogels en dieren aan de wijkzijde, in de luwte van de wind. Ter hoogte van de Dalen wordt het dijklandschap aan de wijkzijde als zeer fraai ervaren.

Daarnaast uiten bewoners zorgen over privacy en ervaren zij de verhoging als extra veiligheid tegen het water. De dijk is aangelegd tijdens de bouw van de wijk, en naar wij aannemen is dat met een reden gebeurd - op basis van een risico-analyse en/of als landschapselement.

Als de dijk intact blijft, is aan de Kagerzoom-zijde plaats voor een laarzenpad. Hopelijk kan dit de bezwaren van bewoners langs de rand in hoge mate wegnemen.

2. Populieren

Ook de populieren langs het Joppepad worden hoog gewaardeerd. Net als de dijk houden ze de woningen deels buiten zicht vanuit Kagerzoom. Dat draagt bij aan de landschappelijke beleving van het gebied. Het duurt geruime tijd voor jonge aanplant die functie kan vervullen.

Er is daarom brede bezorgdheid over de mogelijke kap van deze monumentale bomen, die zeer beeldbepalend zijn in het gebied. Men vraagt zich af of de noodzaak hiervan is onderzocht. Een nadere toelichting op dit punt kan wellicht veel ongerustheid wegnemen.

Mocht vervanging op termijn onontkoombaar zijn, dan pleiten wij ervoor om gefaseerde vervanging in de planvorming op te nemen, en wel door bomen met een hogere (of minstens vergelijkbare) landschapsecologische waarde.

3. De Strengen

Het moerasbos en rietgebied op het eiland De Strengen heeft als belangrijk vogelgebied de

hoogste natuurwaarde in Kagerzoom. Ook hier leeft nadrukkelijk de wens om het huidige karakter én deze natuurwaarde maximaal te beschermen en te behouden.

Er is onder meer zorg over de versturende impact van extra ontsluiting middels paden en verblijfplaatsen (banken), zeker tijdens het broedseizoen.

Het plan spreekt daarnaast van een gefaseerde overgang van bos naar riet- en moerasland aan de noordwestzijde. Dit gedeelte is op dit moment geen bos, maar rietland met opslag. Het is nadrukkelijk de wens om dit zo te houden en slechts een verdere verlanding en verbossing terug te dringen via gefaseerd beheer van het rietland – bij voorkeur in samenwerking met biodiversiteitsexperts uit de wijk. Dat vraagt maatwerk vanuit het veld, niet vanaf de tekentafel. Charlotte Matthijsse wil hier graag bij betrokken worden en stelt voor het beheer met deskundigen en wijk te organiseren.

Daarnaast brengen we graag nog de volgende punten onder je aandacht:

4. Moerasdriehoek

Houd dit gebied in stand als moeras. Dat betekent dat hier onderhoud nodig is en blijft. Verwijder de illegaal geplante wilgen.

5. Broek- en Simontjespolder

We pleiten nadrukkelijk voor meer bloem- en kruidenrijke slootkanten, ook langs het fietspad buitenom het weiland.

Onze wens is om de agrarische functie te versterken. De haalbaarheid van het laarzenpad tussen de koeien laten we graag ter inschatting van Theo Warmerdam en een vertegenwoordiging van hondenbezitters. We benadrukken nogmaals dat het draagvlak onder deze laatste groep belangrijk is.

6. Speelweide/voetbalveld

Van de aanleg van een extra waterpartij met speelmogelijkheden zijn wij alleen voorstander indien het beheer goed geregeld is. In het wijkpark naast de kinderboerderij (ook een recreatieve publiekstrekker) zijn ook stapstenen aangelegd. In de Tuin van Noord, aan de zuidzijde van de Merenwijk, is een waterspeeltuin. Voor de Merenwijk is er dus sprake van een dubbele functie. Mocht financiering een knelpunt worden, dan is deze ingreep wat ons betreft daarom een discussiepunt. Ook in de huidige vorm biedt de speelweide de mogelijkheid voor extra wandelpaden, bv. langs de sloten.

7. Verlegd fietspad bij de molen

Als het Joppepad minder toegankelijk wordt voor fietsers, wordt op dit traject juist een flinke toename van de drukte verwacht. Juist op dit gedeelte is aandacht voor een apart wandelpad langs fietspad dus van belang, uiteraard rekening houdend met de belangen van de molenaar.

8. Holle Mare

Op deze locatie liggen wat ons betreft bij uitstek mogelijkheden tot een forse verbetering van de landschappelijke waarde, zowel het water als de begroeiing. Met name door de aansluiting van de Holle Mare op de sloot langs de ijsbaan te verbeteren. Voorkomen van stilstaand water biedt ook betere kansen voor de biodiversiteit in en om het water.

Tussen de dierenweide en het bruggetje naar het parkeerterrein stellen wij een extra voetpad over de dijk voor.

9. Schapenweide

Hier wordt het huidige hek niet als lelijk ervaren (wel langs de Forellen). Dus hoogstens weghalen van het hek vanwege een verandering van functie van het perceel.

10. Loslopende dieren

Ons is onvoldoende duidelijk wat precies de inhoud van het plan is met David Brandwijk en Theo Warmerdam. Waar, wanneer, hoe er welke dieren loslopen. We kunnen er dan ook niet veel over zeggen. In principe staan we positief tegenover het plan – wel is de vraag of het werkbaar is, iets dat mede aan de hondenbezitters moet worden voorgelegd.

Het lijkt ons zinvol om de wijk nadere toelichting te geven over de bijdrage van grazers aan (natuur)beheer. Hierbij is wellicht ook een nuttige rol weggelegd voor de medebeheerders. Wellicht kan ook natuureducatie van de gemeente Leiden hier nog een rol in spelen.

11. Rietland de Strengen

We hebben geen bezwaar tegen een pad zoals nu staat gepland door het rietland. Als het gaat om het creëren van een verblijfplaats, door het plaatsen van een bank, maken we ons zorgen over de ongewenste effecten daarvan – mede gezien de huidige overlastproblematiek.

De vogelsoorten die zich bij de inham ophouden, laten zich prima bekijken zonder wand. Een vogelhut beschouwen we daardoor als onnodig en bovendien als vandalismegevoelig (zie boven). De locatie kan wel goed worden versterkt door een bank met informatiebord.

In onze groep is er op zich enthousiasme over een rechtstreekse verbinding naar Koudenhorn. Bij enkelen van ons leven er wel zorgen dat een verbinding naar het stiltegebied zorgt voor een verstoring grote toeloop. Hoe wordt het stiltegebied beschermd als hier een doorgaande route ontstaat? Wanneer het expliciet om een incidenteel varend voetgangerspontje gaat, is de zorg beduidend kleiner. Een locatie aan de Grote Sloot bij de Holle Mare zou deze zorg wegnemen. Overigens achten we de levensvatbaarheid van een pontje vooralsnog zeer klein.

12. Moerasbos de Strengen

Om de bijzondere habitat voor de vogels zo goed mogelijk in stand te houden, is allereerst belangrijk dat gewaarborgd wordt dat het gebied nat blijft. Deze bijzondere plek is ontstaan door enkele decennia verwaarlozing. Ontsluiting kan dit binnen korte tijd teniet doen, zeker gezien het relatief zeer kleine oppervlak.

Wij pleiten dan ook voor het behoud van ‘O Magnum Mysterium’ – een gebied dat zijn geheimen niet zomaar prijsgeeft (en alleen door moedigen/behendigen via een toevallig omgevallen boom kan worden betreden). Geen uitkijktoren en niet doorkruisen met paden. Een pad door het bos is voor ons reden tot zorg. Laat dat gebied verwilderen en doe er geen beheer (behalve zorgen dat het nat blijft).

Mocht er beslist een pad door het bos moeten komen, kies dan voor het reeds bestaande ‘illegale’ pad (een dwarsverbinding tussen fietspad en de Zijl) in plaats van het

gesuggereerde circulaire binnenpad. Kies dan voor een knuppelpad (vanwege de natte ondergrond, dit vermindert ook de kans op ontstaan van nog meer paden door het bos).

Een informatiebord net over de brug is van belang om bezoekers te wijzen op de vogelrijkdom en vergroot hopelijk de bereidheid om hier rekening mee te houden.

13. Tegnagel

Bouw van een eenpersoons uitkijktoren zien we liever niet. Geen toegevoegde waarde. Vrij zicht is juist waardevol op dit punt (vanuit het perspectief van de wandelaar). Wel graag een (of meer) bankje(s). De kosten voor zo'n toren zijn hoog, de benodigde fundering is waarschijnlijk een forse bouwingreep. Wat beheer betreft wijzen we op de afgelegen locatie en de vandalismegevoeligheid. Er wordt de mogelijkheid geopend van een plat informatiebord waarin de zichtgebieden worden toegelicht.

We willen suggereren om het bestaande te pad volgen, langs de Zijl en dan schuin langs het Joppe.

Langs de Zijl pleiten we voor een oeverwaluwand. Deze indien mogelijk een natuurlijk karakter geven door verdere ophoging van de oever met afslag. Vanaf het water heeft zo'n wand nu weinig te vrezen vanwege brede vooroevers vol steenstort. Beveiliging vanaf de oeverzijde is nog wel nodig, bijvoorbeeld door begroeiing met bramen.

Hoe nu verder?

Vanuit onze betrokkenheid bij de discussies in de participatiegroep geven we je graag bovenstaande aandachtspunten mee.

We zijn overtuigd van de kansen voor verbetering van de Kagerzoom en we zien volop potentie in de aanzet die er nu ligt. We zien ook waar hobbels te nemen zijn - richting wijk en richting specifieke doelgroepen zoals de hondenbezitters, zoals we reeds benadrukten op 22 november.

Kagerzoom leeft in de wijk, dat merken wij telkens opnieuw om ons heen en dat bleek ook weer op 23 januari. Voor velen is het gebied nu eenmaal een van de redenen om hier te wonen. De grote opkomst heeft ons ook verrast en bevestigt opnieuw welk belang er vanuit de wijk aan het gebied wordt gehecht.

Op de avond verschenen er flyers voor een website <http://houdkagerzoommooi.nl/>. Wij kennen de maker(s) niet. Wat ons betreft voorkomen we dat opnieuw een volksopstand ontstaat, zoals in 2010 is gebeurd.

Graag helpen we als ambassadeurs om het draagvlak in de wijk te verbeteren en we zijn ervan overtuigd dat we daar een serieuze bijdrage aan kunnen leveren. Dat vraagt echter wel meer duidelijkheid over de verdere invulling. En goede communicatie, zowel inhoudelijk als procesmatig, zowel naar ons als naar de wijk.

Graag horen we dan ook meer over de volgende stappen in het traject, de timing en op welke wijze je in het vervolgtraject een rol ziet voor de participatiegroep. In elk geval zijn we graag bereid om mee te denken over de invulling van beheer en monitoring.

Ten slotte willen we je bedanken voor je inzet tot nu toe en je veel succes wensen met het vervolgtraject. Onze wens is dat het vervolgtraject naar ieders tevredenheid zal verlopen.

Met vriendelijke groet,

Uka Dijkstra

Charlotte Matthijsse

Ilse Ariëns

Peter Engbers

Jacqueline Henrot

Hansje Huson

Henk Schouten

Tessa Viragh

Corinna Vermeulen, lid van Natuur- en groengroep Wijkvereniging Merenwijk

Rein Dekker (?)

Mede namens

Ckees van Oijen, als contactpersoon Denktank Monitoring Biodiversiteit en
Ecosysteemdiensten in de Leidse Ommelanden

Michel Vorenhout en Akke Timmermans, bestuur Wijkvereniging Merenwijk